

8. Од Првог светског рата до распада биполарног светског поретка

8.1. Карактеристике и значај Првог светског рата; Париски мировни преговори

1. Појмови везани за Први светски рат

Појмови које треба подвући: а) немачки / изгубио / брз б) крут / за пробој

2. Проглас Фране Јосипа

а) Србија б) 1914. в) нападач г) Немачка, Бугарска д) Русија њ) 28. јул 1914.

3. Париска мировна конференција: Вилсон и Клемансо

а – В; б – W; в – W

4. Топографија Првог светског рата (I)

а) Петроград – Сом – Марна – Сарајево. б) Сарајево – Марна – Сом – Петроград.

5. Топографија Првог светског рата (II)

а) Ж; б) –; в) Ж; г) Ж; д) –

6. Преокрет у току Првог светског рата

Аспекти оцењивања	Оптимално решење	Бодови
Разумевање задатка	Матурант указује на факторе због којих је Први светски рат одлучен у корист Антанте и на основу тога образлаже свој избор.	5
КОМПЕТЕНЦИЈЕ	1.5. Сакупљање информација и извођење закључака из једноставних статистичких табела, дијаграма, графикана, хронологија	12
	4.4. Разликовања, процене битних и мање битних становишта, процена	
	2.1. Препознавање историјских појмова, њихово исправно коришћење.	
	Матурант, на основу хронологије, истиче оне догађаје, које сматра одлучујућим за крајњи исход рата. Може дати више врста процена: нпр. уз 1917. може бити улазак Сједињених Држава у рат, на основу чега се односи снага – и у случају изласка Русије – могу модификовати у корист Антанте, међутим, 1918. Централне силе су покретале још увек значајне противнападе и одлучујући порази су уследили тек у овој години. Дакле, матурант може процењивати, коју ће годину означити, због тога треба са већом пажњом вредновати образложење његовог избора.	
	Матурант ће у историјским догађајима разликовати чињенице које су биле одлучујуће за ратни преокрет (економске способности, војни потенцијал, односи војних снага, улазак у рат Сједињених Држава, исцрпљеност немачких савезника), и мање одлучујуће (војне грешке, револуционарни покрети у позадинским земљама). Своје ставове образлаже логички и користи сопствено знање.	
	Матурант, за опис догађаја Првог светског рата, исправно користи историјске појмове који се односе на дато доба (нпр. Антанта, Централне силе, позадина, именовање оружја, позициони рат, ров, рат подморница, Западни, Источни фронт, коалиција).	
Уређеност, језичка исправност	Јасан ток излагања, језичка исправност, правопис.	4

7. Мишљење о војсковођама

а) Треба подвући: оба

б) са неуспесима ратних планова, са великим људским губицима

в) Француско–пруски рат је био 1870–1871.

8. Појмови и кључне речи

	Муњевити рат	Мала антанта
Стратегија Првог светског рата	X	
Стратегија Другог светског рата	X	
Главна карактеристика: све снаге концентрисане на један сектор фронта	X	
Француска је подржала формирање		X
На крају није постигао циљ	X	X
Осмислило га је немачко војно руководство	X	

9. Одређивање појмова

Муњевити рат: пре Првог светског рата од стране немачког војног руководства израђен, али и у Првом и у Другом светском рату ова стратегија је претрпела пораз. Има за циљ, да са концентрисањем свих снага на један дати сектор у могућем најкраћем времену постигне одлучујућу победу.

Мала антанта: политички и војни савез Чехословачке, Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и Румуније створен 1920–1921, уз помоћ Француске. Главни циљ им је да одрже средњо-европске границе и односе сила који су се оформили као резултат насталог мировног уговора после Првог светског рата.

10. Настанак Чехословачке

Аспекти оцењивања	Оптимално решење	Бодови
Разумевање задатка	У одговору матурант у првом реду анализира међународне политичке околности и последице настанка чехословачке државе	1
КОМПЕТЕНЦИЈЕ 1.4. Коришћење историјских карата за проширивање знања. 3.5. Познавање промена историјских простора 4.1. Уређење према уоченим разлозима и последицама.	Матурант, на основу атласа, приказује политичку позадину настанка Чехословачке: настала је из покрајина Аустроугарске монархије, њени су делови: Чешка, Моравска, Словачка, Шлезија, (Покарпатје, Тешен). Матурант може да се дотакне и тешенског конфликта. Матурант ће означити и објаснити барем један мотив настанка нове државне форме: може упоредити са Вилсоновим принципом, (самоопредељење нација), може поменути историјска претходна стања, настојања чешке политичке елите (формирање привремене владе у Паризу), идеје великих сила о Аустроугарској монархији. Може поменути, да су велике силе замишљале Чехословачку као демократску државу, која је једна од стабилизационих чинилаца простора. Заправо је постала вишенационална (са великим бројем немачке, мађарске и русинске мањине), због чега су је, као и због различите развијености појединих територија карактерисале унутрашње напетости. Скоро са свим суседима је имала неке конфликте: територијалне са Пољском, Мађарском, Немачком.	5
Уређеност, језичка исправност	Јасан ток излагања, језичка исправност, правопис.	1

11. Ратна одговорност

Аспекти оцењивања	Оптимално решење	Бодови
Разумевање задатка	Матурант у одговору на основу извора анализира питање ратне одговорности.	1
КОМПЕТЕНЦИЈЕ	1.2. Упоредивање информација које потичу из различитих извора. 1.9. Осетљивост према детаљима током обраде и анализе извора.	5
	2.1. Препознавање историјских појмова, њихово исправно коришћење.	
Уређеност, језичка исправност	Матурант за тумачење извора правилно користи потребне појмове (нпр. агресија, колонија, конфликт, одбрамбени рат, мировни диктат).	1

12. Обележја Првог светског рата

Аспекти оцењивања	Оптимално решење	Бодови
Разумевање задатка	Матурант ће на основу добро и разложно одабраних слика и према сопственим гледиштима приказати позадину у Првом светском рату.	3
КОМПЕТЕНЦИЈЕ	1.3. Тумачење слика као извора према задајој тематици. 3.7. Препознавање и образлагање разлика и сличности у светској и мађарској историји.	9
	2.1. Препознавање историјских појмова, њихова правилна употреба.	
Уређеност, језичка исправност	Матурант на основу приказаних појава на слици и сопствених знања даје извештај који карактерише повезаност позадинске ратне државе Првог светског рата. Матурант правилно користи потребне појмове за опис тадашњег доба (нпр. позадина, пропаганда).	4

8. 2. Нове привредне и друштвене појаве у развијеном свету

13. Послуга

- а) одгојитељице, кочијаш, куварица, собарица
 б) из унутрашњости, сељачког порекла
 в) Према аутору служавке су лење, морално искварене, непријатељски су расположене према послодавцима. (Од ових се треба поменути барем два.)
 г) Прихватљиво је именовање сваке такве групе, која упошљава служавке: средње грађанство, високо грађанство, господска средња класа, ниже племство итд.

14. Проширење права гласа у Европи

Одговори по редоследу тврдњи: исправно / неисправно / исправно / неисправно

15. Промена положаја жена (I)

- а) Запошљавање жена је значајно порасло. Порастао је значај услужних грана као и потреба радне снаге б) Жене су и даље остале у подређеном положају на сваком пољу живота. Већином су запошљаване на пословима која су захтевала ниско образовање, у породицама су правно биле подређене својим мужевима, у политичком животу нису биле утицајне в) В одговор је добар

16. Промена положаја жена (II)

Аспекти оцењивања	Оптимално решење	Бодови
Разумевање задатка	Матурант приказује положај жена између два светска рата на основу података из извора.	4
КОМПЕТЕНЦИЈЕ	1.2. Упоређивање информација која потичу из различитих извора.	12
	Матурант на основу сва три помоћна материјала, износи аргументе за доказивање својих тврдњи. За тумачење датих података потребно је коришћење раније освојеног знања.	
	Матурант из прве табеле може установити да је више од једне трећине укупно запослених жена радило у привреди и може закључити да је ово углавном последица економских и друштвених токова изазваних Првим светским ратом. И развој услужних делатности је повећавао потражњу за женском радном снагом. Може се установити да је и даље низак однос оних који припадају категорији самосталних, који чине ову категорију: самостална занимања су била занимања слободних интелектуалаца, нпр. лекар, адвокат, уметник, овде се није догодила промена у вези положаја жена.	
4.1. Уређивање према наученим разлозима и последицама.	Пораст значаја женске радне снаге довео је до давања основних политичких права женама (право гласа), но ово је у незнатној мери довело и до појаве жена у политици.	
2.1. Препознавање историјских појмова, њихово правилно коришћење.	Промене у породичном животу, у приватном животу појавиле су се противуречности: жене су мање везане за традиционалну улогу жене (нпр. материнство), али њихову подређеност у односу на мушкарце закон фиксира на многим подручјима.	
2.1. Препознавање историјских појмова, њихово правилно коришћење.	Матурант правилно користи потребне појмове за опис тог периода (нпр. право гласа, право једнакости, доношење закона, представник (делегат), радна снага).	
Уређеност, језичка исправност	Јасан ток излагања, језичка исправност, правопис.	5

17. Економске везе великих сила

одштете (репарације): 4; порези; 3 исплаћивање кредита: 1, 2; отплата ратних дугова: 5

18. Ганди о западној цивилизацији

(предлог решења)

Питање: По Гандију која је главна разлика између западне и индијске цивилизације?

Одговор: Западна цивилизација у центар поставља телесно-душевно благостање, а индијска моралне вредности.

Питање: Каква судбина чека западну цивилизацију по Гандију?

Одговор: Сама себе ће уништити.

[Питања треба формулисати тако да садрже изворно Гандијево мишљење. Питање се мора строго везивати за извор. Садржајно и језички треба да буду исправни. Није прихватљиво нпр.: Која је разлика између западне и источне цивилизације? (Не упућује на то шта је Гандијево мишљење.) О чему је писао Ганди? (Сувише је уопштено, не везује се за садржај извора.)]

19. Економска ситуација у 1920-им годинама

а) Треба да се подвуче: брзоплет, непромишљено, (на државе подручја) присиљен (најмање на два елемента се може дати 1 бод)

б) – Француска: циљ одржања статус кво, да се границе не мењају

– Велика Британија, Сједињене Државе: границе се могу мењати

в) Предности: као последица рата, многе привредне гране су се развиле

Мане: подела територија је отежала развој

г) Мађарска, Немачка, Аустрија

20. Економски положај великих сила после Првог светског рата

Аспекти оцењивања		Оптимално решење	Бодови
Разумевање задатка		У одговорима матурант приказује створене економске везе после Првог светског рата првенствено међу великим силама (зајмови, одштете).	1
КОМПЕТЕНЦИЈЕ	1.5. Скупљање информација и извлачење закључака из једноставних статистичких табела, дијаграма, графикона и хронологија.	Матурант ће приказати међусобне зависности на основу тематске слике, да су велике силе формирањем система зајмова и одштетама покушале осигурати довођење у ред својих економија после Првог светског рата. Матурант ће се у свом тексту позивати на текст из извора (на основу кога ће приказати економски положај (кредите) после Првог светског рата, проблеме који су присутни, тако и на слику (на основу овога би могао приказати створени економски систем ради решавања проблема који су наведени у тексту уџбеника).	5
	4.1. Уређивање према ученим разлозима и последицама.	Матурант ће у зависности од свог знања и зависности који се налазе у изворима приказати проблеме који су присутни код наплаћивања одштета. Може указивати на почетне тешкоће (због економске кризе ратом највише погођена Немачка није могла исплаћивати одштету), на Рурску кризу, на решавање ситуације Довсовим планом итд. Споразум је омогућио помоћ Немачкој за исплаћивање одштете, а великим силама постепено враћање привреде у исправно стање.	

Аспекти оцењивања	Оптимално решење	Бодови
2.1. Препознавање историјских појмова, њихово правилно коришћење.	Матурант правилно користи потребне појмове за тумачење слика и извора (нпр. одштета, кредит (зајам), Довсов план, криза).	
Уређеност, језичка исправност	Јасан ток излагања, језичка исправност, правопис.	1

21. Начин живота у 1920-им годинама

Аспекти оцењивања	Оптимално решење	Бодови
Разумевање задатка	Матурант на основу одговарајућих слика именује промене животног стила у двадесетим годинама	3
КОМПЕТЕНЦИЈЕ	1.3. Тумачење слика као извора према задатој тематици	9
	3.7. Познавање великих историјских периода, назива и редоследа мањих раздобља, као и њихових најбитнијих карактеристика.	
	2.1. Препознавање историјских појмова, њихово правилно коришћење.	
Уређеност, језичка исправност	Јасан ток излагања, језичка исправност, правопис.	4

8.3. Аутократија у Средњој Европи и италијански фашизам

22. Облици државних уређења

1. Немачка – Г; 2. Пољска – П; 3. Аустрија – Г; 4. Румунија – Г; 5. Југославија – П; 6. Чехословачка – Г; 7. Русија – П; 8. Мађарска – П

23. Фашизам и нацизам

	Фашизам	Нацизам
сноп прућа (fasces)	+	-
политички покрет	+	+
Дуче	+	-
демагогија	+	+
корпорација	+	-
конзерватизам	-	-
антикомунизам	+	+
религиозност	-	-
антисемитизам на расној основи	-	+

24. Мусолинијеви говори (I)

Цитат В потиче од Хитлера.

25. Мусолинијеви говори (II)

а) „Задатак фашизма је то да народ органски у потпуности споји са нацијом ...“
„добро водећи нацију, усмеравајући је према славној судбини“.

б) Социјалистичка црта је позивање на радне масе и помињање класних интереса.

26. Мусолинијеви говори (III)

Аспекти оцењивања		Оптимално решење	Бодови
Разумевање задатка		Матурант у својим одговорима првенствено приказује циљеве Мусолинијеве унутрашње политике.	1
КОМПЕТЕНЦИЈЕ	1.1. Прикупљање информација из историјских извора, формулисање закључака.	Матурант упоређујући допуњује садржај извора са сопственим знањем, доноси закључак о политичким циљевима стварања Мусолинијевог фашистичког режима. У резимеу треба да цитира оба изворна документа. На основу првог извора приказаће међусобну зависност циљева спољне и унутрашње политике Мусолинија: сламање унутрашњих немира, спречавање револуције, уједињењем друштва повећава снагу нације, те ће тако Италија бити у стању да прошири своју моћ. На основу другог извора може представити првенствено циљеве Мусолинијеве унутрашње политике: ограничење демократских институција.	5
	4.14. Установљивање зависности између повода, последица и намере учесника историјских догађаја.	Матурант може установити да извори који потврђују догађаје: у 20-им годинама дошло је до остварења Мусолинијевих политичких намера: изграђена је фашистичка диктатура, укинули су синдикате и партије, парламент су елиминисали из политичког живота, створена је корпоративна држава.	
	2.1. Препознавање историјских појмова, њихово правилно коришћење.	Матурант за анализу извора правилно користи појмове потребне за опис епохе (нпр. фашизам, фашистички покрет, национализам, милиција, корпорација)	
Уређеност, језичка исправност		Јасан ток излагања, језичка исправност, правопис.	1

27. Спољна политика Италије

Аспекти оцењивања		Оптимално решење	Бодови
Разумевање задатка		Матурант приказује промену у спољној политици Италије.	3
	1.5. Сакупљање информација и извођење закључака из једноставних статистичких табела, дијаграма, графика, хронологија.	Матурант на основу хронологије и сопствених знања одређује правце ширења италијанске политике, може споменути догађаје који су везани за поједине циљеве (Балкан, па Средња Европа: пријатељски уговор са Југославијом и Мађарском – Средоземно море: окупација Крфа, заузимање Ријеке – Африка: окупација Абесиније).	

Аспекти оцењивања		Оптимално решење	Бодови
КОМПЕТЕНЦИЈЕ	3.6. Постављање конкретних историјских догађаја у простору и времену.	Матурант оцењује догађаје који означавају добитак територија повезан са спољном политиком Италије у вези са циљевима Мусолинијеве спољне политике (евентуално и са другим међународним настојањима – нпр, такмичење па сарадња са Немачком у тридесетим годинама). Приказује да веза са Немачком повећава тренутно међународну политичку улогу Италије.	9
	2.1. Препознавање историјских појмова, њихово правилно коришћење.	Матурант правилно користи одговарајуће појмове за опис епохе (пријатељски уговор, пробитачни уговори, колонија итд.)	
Уређеност, језичка исправност		Јасан ток излагања, језичка исправност, правопис.	4

28. Политичка уређења у Европи

Аспекти оцењивања		Оптимално решење	Бодови
Разумевање задатка		Матурант, узимајући у обзир дате ставове, описује политичко уређење земље коју је сам одабрао.	3
КОМПЕТЕНЦИЈЕ	1.5. Сакупљање информација и извођење закључака из једноставних статистичких табела, дијаграма, графикона, хронологија.	Може приказати било коју Европску земљу и не треба да анализира свако становиште, али се на најмање два мора осврнути. Матурант бира одговарајуће ћелије табеле за опис политичког система државе коју је одабрао: нпр. може приказати функционисање демократског политичког система на примерима Велике Британије, Француске, Чехословачке, или Вајмарске Немачке, а тоталитарне системе на примерима Совјетског Савеза или Италије, а ауторитарне системе, на примеру Мађарске или Пољске.	9
	1.7. Скица друштвених односа, структура владе.	На основу датих кључних речи приказује основне карактеристике функционисања владавине у изабраној држави. <i>Демократија</i> : опште право гласа, устав, синдикати, људска права. <i>Тоталитарни систем</i> : вођа, терор, депортовање, државна контрола, једнопартијски систем, наредбе, полувојне организације, права слободе. <i>Ауторитарни системи</i> : остаје устав, парламент, вишепартијски систем, опозиција, синдикати, али ограничена људска права.	
	2.1. Препознавање историјских појмова, њихово правилно коришћење.	Матурант правилно користи одговарајуће појмове за опис епохе, примењује кључне речи табела за опис система, правилно придружује кључним речима неколико конкретних именована појмова, на основу сопственог знања.	
Уређеност, језичка исправност		Јасан ток излагања, језичка исправност, правопис.	4

8.4. Сједињене Државе и економска криза у периоду 1929 – 33.

29. Слом Њујоршке берзе 1929. године

- а) *Догађало се на берзи*: нервоза берзанских агената, шпекуланти су се онесвестили, изгубили су свој капитал, ситни новински огласи, процват промета залагаоница
 б) Покушаји продаје власништва у деоницама због пада вредности, али нико није куповао, свако је желео да прода.
 в) Јер су деонице које су им биле у власништву изгубиле своју вредност. (може се прихватити и другачији, исправни одговор.)

30. Рузвелтове економске мере (I)

А – 2; Б – 5; В – 3; Г – 1; Д – 4

31. Берза

А је исправан одговор.

32. Рузвелтове економске мере (II)

Аспекти оцењивања	Оптимално решење	Бодови
Разумевање задатка	Матурант приказује чиниоце кризе на основу акција председника Рузвелта.	3
КОМПЕТИЦИЈЕ	<p>1.1. Сакупљање информација из историјских извора, формулација закључака.</p> <p>4.3. Разликовања типова разлога и последица, препознавање њихових различитих значења.</p> <p>2.1. Препознавање историјских појмова, њихово правилно коришћење.</p>	9
Уређеност, језичка исправност	Јасан ток излагања, језичка исправност, правопис.	4

33. Рузвелтова економска политика

- а) Непостојање прописа за производњу и поделу израђених производа, њихова несразмерност; непотребни производи (криза хиперпродукције); неправедна подела произведених добара; криза у пољопривреди
 б) Државна регулација привреде (производња и расподела); правилнија расподела; спашавање пољопривреде; неекономичним акцијама се жели управљати кризом
 в) Мешање државе у привредни-економски живот; акције које повећавају потрошњу (нпр. стварање државних радних места); спашавање пољопривреде итд.

34. Економско-привредне тенденције 1920. и 1930. година

- а) Незапосленост у Немачкој, Великој Британији и Француској 1933. је достигла свој врхунац а у Сједињеним Државама годину дана касније. Незапосленост је била најблажа у Француској, најдуже је трајала у Сједињеним Државама, а најбрже су је отклонили у Немачкој.

б) У односу на три упоређиване земље у привреди и у трећем сектору (на пољу услужних делатности) запосленост је у Енглеској највећа, а однос оних који живе од земљорадње највећи је у Француској. Код три упоређиване државе, структура запослености Немачке и Француске су сличне.

в) Број незапослених показује да је криза најдубље погодила Немачку и Сједињене Државе. подаци из табеле не дају објашњење за брзи пад смањења незапослености у Немачкој, за то би били потребни још и други подаци (нпр. пораст државних издатака за ратну индустрију после преузимања власти нациста).

(У деловима задатка као одговор прихватљива је свака таква исправна тврдња која, позивајући се на податке, најмање за три државе има исправно поређење.)

35. Привреда Немачке у 1920-им годинама

Аспекти оцењивања		Оптимално решење	Бодови
Разумевање задатка		Матурант за свој одговор првенствено врши испитивања изјаве немачког министра иностраних послова кроз призму приложених података.	1
КОМПЕТЕНЦИЈЕ	1.2. Упоређивање информација које потичу из различитих извора.	Полазећи од текстуалних извора матурант анализира положај немачке економије, упоређује изјаве немачког министра иностраних послова са информацијама узетим из оба извора. Подаци доказују Стреземанове тврдње.	5
	3.7. Познавање имена и редоследа, као и најважнијих карактеристика великих историјских епоха.	По Стреземану немачка привреда нема резерви. Равнотежу биланса осигуравају краткорочни кредити. Табеле које приказују кретање капитала једнозначно приказују улазећи ток капитала у Немачку, односно настанком кризе, повлачење капитала из земље. Због тога је светска економска криза Немачку веома брзо и веома тешко погодила – овде је било најбрже и највеће економско назадовање. (Ово се може установити из података привредне производње и незапослености.) Ову је опасност Стреземан унапред наговестио.	
	2.1. Препознавање историјских појмова, њихово правилно коришћење.	Матурант ће укратко на основу извора и сопственог знања приказати главне карактеристике немачке економије 20-их година (Рурска криза, стабилизација, потискивање инфлације, исплате одштета, „политика остварења“, краткорочни кредити на бази Давсовог-плана).	
Уређеност, језичка исправност		Јасан ток излагања, језичка исправност, правопис.	1

36. Путеви сузбијања кризе

Аспекти оцењивања		Оптимално решење	Бодови
Разумевање задатка		Матурант у задатку анализира ефикасност начина изласка из кризе у три државе.	3
	1.2. Упоређивање информација које потичу из различитих извора.	Матурант тумачи приказане акције за излазак из кризе и упоређује их са подацима у табели. Може установити да је у акцијама за излазак из кризе заједничко за све државе јачање улоге државне економије, штедња, тежња за стварањем финансијске равнотеже.	

Аспекти оцењивања	Оптимално решење	Бодови
<p>1.11. Формирање мишљења о противуречним догађајима и личностима потврђено доказима.</p> <p>2.1. Препознавање историјских појмова, њихово правилно коришћење.</p>	<p>Одступања су међутим значајна, која су подједнако имала економске, друштвене и политичке разлоге. Разлике:</p> <p><i>У Великој Британији</i> криза није предубока, политички систем је остао стабилан, тако није било битних реформи (матурант може поменути, на основу свог знања, формирање Владе јединства и реорганизацију колонијалне империје). <i>У Сједињеним Државама</i> државно регулисање економије служило је порасту унутрашње потрошње (делом социјалним акцијама). Економија се брзо опоравила, али број незапослених је дуго времена остао висок. (Матурант може поменути неколико јавних радова и конкретне акције: нпр. Регулацију реке Тенеси, Грађански корпус резервиста.) <i>У Немачкој</i> као резултат кризе био је долазак диктаторског режима на власт, а државна интервенција је првенствено служила за наоружавање. Укинута је незапосленост, привредна производња је порасла, но потрошња грађанства није расла.</p> <p>Код процене метода за излазак из кризе треба узети у обзир колико су се те методе показале трајним, да ли су створиле друштвену стабилност и колико су служиле за добробит грађанства.</p> <p>Матурант током излагања теме користи одговарајуће појмове (нпр. незапосленост, инфлација, економски раст, национални доходак, увоз, извоз, протекционистичка економска политика).</p>	9
Уређеност, језичка исправност	Јасан ток излагања, језичка исправност, правопис.	4

8.5. Долазак на власт националсоцијализма и механизам његовог функционисања

37. Извори антисемитизма

Гледишта	религијска	економска	политичка	антрополошка	Културно-филозофска
Извори	А	Г	Д	Б	В
Друштвене последице	2.	1.	5.	3.	4.

38. Јачање НСДАП

- а) растао број њихових бирача б) не може се установити
 в) не може се установити г) не може се установити
 д) јер су противници републике на изборима добили већину: НСДАП и КПД

39. Нацистичка демагогија

- а) са позиције владе
 б) пасивну улогу: онда добија одлучујућу улогу, када Хитлер увиди да је то потребно

- в) укидање демократских институција после преузимања власти нациста (политичке партије, синдикати итд.)
 г) указује на јачање комуниста

40. Нацистички систем

Аспекти оцењивања		Оптимално решење	Бодови
Разумевање задатка		Матурант у свом одговору описује политичко уређење нацистичке Немачке	1
КОМ ПЕ ТЕ Н ЦИ ЈЕ	1.2. Упоредивање информација које потичу из различитих извора.	Матурант упоређује слику и текстуални извор. Установљава да је у тоталитарној држави улога законодавне власти престала у контроли и доношењу закона. Цело друштво уврштено у различите друштвене организације било је подређено нацистичкој партији и вођи (фирер).	5
	3.7. Познавање имена и редоследа, као и најважнијих карактеристика великих историјских епоха.	Матурант коришћењем извора и сопственог знања описује нацистичку диктатуру, терор, укидање демократских институција, тајну полицију, принцип вође, једнопартијски систем, једносмерно усмеравање друштва „gleichschalten“. Уједначавање (учлањавања обавезног карактера у разне нацистичке организације.)	
	2.1. Препознавање историјских појмова, њихово правилно коришћење.	Матурант правилно користи потребне појмове за тумачење извора (нпр. тоталитарна држава, тоталитарна диктатура, СС, хитлерјугенд).	
Уређеност, језичка исправност		Јасан ток излагања, језичка исправност, правопис.	1

41. Резултати избора у Немачкој

	1. дијаграм	2. дијаграм
У којем смислу овај дијаграм садржи више информација од другог?	Резултате избора приказује према политичким савезима односно политичкој усмерености.	Резултате избора приказује обрађене по партијама. Могу се запазити развојне тенденције неких партија.
Формулишите једно такво питање, на које само из овог дијаграма можемо добити одговор, из другог не!	Нпр. Са којим партијама је СПД стварао савез?	Нпр. Какве је резултате постигла СПД на ...годишњим изборима?

42. Ширење насиља у Немачкој

- а) Влада није одговорна парламенту. Влада је овлашћена да доноси законе. (Од два становишта довољно је навести једно.)
 б) Извор државног суверенитета је на демократским изборима изабрани парламент; парламент је законодавна власт; влада је одговорна парламенту итд. (Одговор треба да садржи најмање два елемента!)
 в) Преузимање власти није била револуција. Није истина, да су се догађаји одвијали без крви. Догађаји се не могу сматрати народним устанком, много више организованом терористичком серијом догађаја. (Треба поменути најмање два примера!)
 Демагогија са искривљеним аргументима допуњава стварну истину лажним чињеницама са циљем манипулисања.

43. Супротстављања Хитлеру (I)

нонконформизам: Ж; непослушност: Е; протест: А, Б; отпор: В, Г; Д, Ђ

44. „Крајње решење“, „холокауст“, „шоа“

Аспекти оцењивања		Оптимално решење	Бодови
Разумевање задатка		Матурант у свом одговору приказује различитост између значења и употребе три појма која су наведена у задатку.	1
КОМПЕТЕНЦИЈЕ	1.1. Сакупљање информација из историјских извора, формулисање закључака.	Матурант тумачи ова три израза уз помоћ прегледа извора: крајње решење = истребљење Јевреја; холокауст = добровољне жртве; шоа = ништа, уништење.	5
	2.2. Познавање промене значења историјских појмова.	Матурант открива првобитну историјску разлику између три израза и полазећи од објашњења настанка речи, објашњава проблеме који настају при њиховом коришћењу. Нацистичко коришћење речи „крајње решење“ је лажно прекривање истребљења народа. Израз „холокауст“ је грчког порекла, потиче из Библије и улепшава чињенице – жртве нису користиле овај израз. Реч „шоа“ је хебрејска а због библијског порекла погодна је за изражававање тоталног уништења и јединствене трагедије Јевреја.	
Уређеност, језичка исправност		Јасан ток излагања, језичка исправност, правопис.	1

45. Отпор против Хитлера (II)

Аспекти оцењивања		Оптимално решење	Бодови
Разумевање задатка		Матурант у свом одговору приказује начине супротстављања тоталитарној диктатури.	1
КОМПЕТЕНЦИЈЕ	1.1. Сакупљање информација из историјских извора, формулисање закључака.	Матурант тумачи слику извора. Установљава да се отпор ствара из незадовољства, недостатка осећања сигурности. Отпор се шири на сферу приватног живота који у пуној мери критикује и јавно одбија режим који наступа против њега. Ученик према сопственом знању наводи за све ово и примере. (Текстуални извори се могу прочитати у 43. задатку.)	5
	4.4. Разликовања, процене битних и мање битних становишта, процена.	Може установити и то, да је нонконформизам био познат у широком кругу, али да је у активном облику отпора мало њих узело учешћа, због диктатуре (и због пропаганде). У почетку се појавило и питање законитости: Хитлер је формално уставним путем дошао на власт, па је тако отпор против њега био „противзаконит“. Матурант може установити и временске разлике: на вест о губитку рата, због бомбардовања и немаштине јачале су форме активног отпора.	
	2.1. Препознавање историјских појмова, њихово исправно коришћење.	Матурант за тумачење табеле и за приказивање догађаја користи одговарајуће појмове (нпр. отпор, непослушност).	
Уређеност, језичка исправност		Јасан ток излагања, језичка исправност, правопис.	1

46. Изграђивање нацистичке силе

Аспекти оцењивања	Оптимално решење	Бодови
Разумевање задатка	Матурант анализира текст из два уџбеника и садржајне разлике између њих.	3
КОМПЕТЕНЦИЈЕ	1.10. Тумачење преко неколико конкретних примера, да се процене неких историјских догађаја и личности у различитим историјским периодима могу разликовати.	9
	3.7. Познавање имена и редоследа, као и најважнијих карактеристика великих историјских епоха.	
	2.1. Препознавање историјских појмова, њихово исправно коришћење.	
Уређеност, језичка исправност	Матурант указује на то, да се разлика у прегледима између два текста може објаснити тиме, да су два уџбеника стварана у два различита периода мађарске историје (Кадарово доба, односно десет година након промене режима).	4
	Матурант користи одговарајуће појмове за описивање периода (нпр. тоталитарна диктатура, политичке партије, једнопартијски систем, концентрациони логор)	
	Матурант анализира да оба текста анализирају разлоге доласка нациста на власт, и оба сматрају суштинском променом укидање демократских институција и увођење диктатуре. Уџбеник из 1966-те десничаре и крупне капиталисте приказује као безусловне савезнике нациста, социјалдемократе у великој мери сматра одговорним за нацистичко надирање (издајници). Уџбеник из 2003. даје нијансирану слику деснице и истиче противнацистичке црте конзерватизма. Једину могућност спашавања демократије види у вези Социјалдемократа и деснице (нису издајници). Комунисте сматра одговорним за поделу бирача који су гласали против Хитлера.	

8. 6. Идеологија болшевиизма и стаљинистичка диктатура двадесетих и тридесетих година

47. Догађаји 1917.

догодило се 1917: А, Б, Г Није се догодило 1917: В, Д

48. Болшевистичке вође

	<i>извори њега помињу</i>	<i>Извори потичу од њега</i>
Лењин:	А	Ђ
Стаљин	Д	Г
Троцки	В	Б

49. Култ личности (I)

- Држава у опасности (капиталистичко окружење), неопходност брзог преображаја
- Сматра грешкама Стаљина и његових непосредних сарадника (субјективни разлог)
- Превелика власт се концентрисала у рукама Стаљина (објективни разлог)
- У погледу сваког питања он изриче задњу пресуду; обавезно га се морало цитирати; може да промени свој став било када; људи га поздрављају са одушевљењем
- извор Б

50. Култ личности (II)

- Некритично величање вође у државама под диктатуром. Идеја неограничених могућности вође прожима званичну политику и свакодневни живот.
- добричина, воли децу, отац, брижан итд.
- Слављење Стаљина, његова популаризација

51. Преображај совјетског друштва (I)

Аспекти оцењивања	Оптимално решење	Бодови
Разумевање задатка	Матурант у свом одговору приказује преображај совјетског друштва на основу задатих тачака.	1
КОМПЕТЕНЦИЈЕ	1.1. Сакупљање информација из историјских извора, формулисање закључака.	10
	3.7. Познавање имена и редоследа, као и најважнијих карактеристика великих историјских епоха.	
	2.1. Препознавање историјских појмова, њихово исправно коришћење.	
	Уређеност, језичка исправност	
	<p>Матурант користи изворе за тумачење задатих тачака.</p> <p>На основу табела може се закључити хијерархија у прошлости друштва уз непостојање слоја са слободном грађанском професијом (није наведено у набрајању) подруштвљавање, на економску и политичку улогу принудног рада, на затвореност државе.</p> <p>Матурант ће уз сваки задати нацрт тачака у својем одговору припојити објашњење ради бољег разумевања.</p> <p><i>Државна контрола свих подручја живота</i> – Државна контрола целокупне економије, и државно мешање у приватни живот итд.</p> <p><i>Корпоративни карактер друштва и друштвених односа</i> – прикривање супротности у друштву, присиљавање лица економско супротних интереса у једну организацију (у синдикат који је подређен држави и партији).</p> <p><i>Хијерархијски систем власти</i> – на челу друштва стоји безгрешни вођа, партијски руководиоци су имали правне и економске „привилегије“. Хијерархија је постојала и у односу на радна места.</p> <p><i>Репресалије и њихова присилна примена и изван привреде</i> – застрашивање сумњивих и непослушних, стварање радних логора.</p> <p><i>Затвореност државе</i> – Значајни део становништва у држави је живео изоловано, потпуно одвојен од спољног света.</p> <p>Матурант правилно користи одговарајуће појмове за опис периода (нпр. државна контрола, једнопартијски систем, диктатура, ГУЛАГ)</p>	
	Јасан ток излагања, језичка исправност, правопис.	1

52. Догађаји 1917.-те (II)

Исправни временски редослед: Б – В – А – Г – Д

53. Стаљинова економска политика

Аспекти оцењивања	Оптимално решење	Бодови
Разумевање задатка	Матурант описује Стаљинovu економску политику, у првом реду приказује планску привреду.	3
1.5. Сакупљање информација и извођење закључака из једноставних статистичких табела, дијаграма, графикана, хронологија	Матурант ће на основу дијаграма одредити и упоредити пораст производње различитих грана привреде. Установиће, да дијаграми приказују већи развој тешке индустрије. Овде је за време прва два петогодишња плана производња порасла за 3 – 5 пута.	

Аспекти оцењивања		Оптимално решење	Бодови
КОМПЕТЕНЦИЈЕ	3.7. Познавање имена и редоследа, као и најважнијих карактеристика великих и мањих историјских епоха.	Може се запазити да се у периоду другог петогодишњег плана замах развоја успорио, шта више, производња нафте се вратила на старо стање. У односу на планове производња нафте у доба првог петогодишњег плана превазишла је планирану количину, али стварни резултат је заостајао у односу на план. Матурант ће на основу дијаграма и свога знања приказати економски развој земље, његову политичку позадину, приказаће несразмерности развоја, може указати на нереалност планова и на статистичке манипулације. Процениће развој: У Совјетском Савезу за неколико година, такорећи ни од чега, настала је значајна тешка индустрија, али за то је држава платила високу цену (глад, несташица потрошних добара, несразмерна привредна структура). У току реализације петогодишњег плана показале су се слабе тачке планске привреде. Матурант правилно користи одговарајуће појмове за опис епохе (нпр. петогодишњи план, стахановиста (ударник), тешка индустрија, лака индустрија, прерађивачка индустрија, животни стандард.)	9
	2.1. Препознавање историјских појмова, њихово исправно коришћење.		
Уређеност, језичка исправност		Јасан ток излагања, језичка исправност, правопис.	4

54. Преображај совјетског друштва (II)

Аспекти оцењивања		Оптимално решење	Бодови
Разумевање задатка		Матурант у свом одговору показује чињенице преображаја совјетског друштва.	1
КОМПЕТЕНЦИЈЕ	1.5. Сакупљање информација и извођење закључака из једноставних статистичких табела, дијаграма, графикона, хронологија.	Матурант у свом одговору тумачи податке табеле. Установљава промене (нпр. нестаје грађански слој, занатлије, сељаци са малим имањима; друштво се састоји само из два слоја: из привредних радника и из сељака у колхозима). Матурант открива политичке намере које стоје у позадини друштвених промена (подруштвљавања, већа контрола) и на економске последице процеса.	5
	2.1. Препознавање историјских појмова, њихово исправно коришћење.	Матурант код приказивања совјетског друштва исправно користи одговарајуће појмове за опис периода (нпр. колхоз, индустријски радник, грађанство, економска зависност итд.)	
Уређеност, језичка исправност		Јасан ток излагања, језичка исправност, правопис.	1

8.7. Предратни догађаји и важније преокретнице у Другом светском рату

55. Распоред догађања у времену и простору

Временски след: А – Ж – Б – В – Е – Д – Ђ – Г